

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวความคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้จะกล่าวถึง ทฤษฎี แนวความคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นทฤษฎีทางด้านการสื่อสาร และแนวความคิดที่เกี่ยวข้องซึ่งใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

ตอนที่ 2 เป็นผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ทฤษฎีการสื่อสาร และแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง

1. การกำหนดเรื่องพิจารณา

หน้าที่ของสื่อมวลชนในการกำหนดเรื่องพิจารณา นี้เป็นแนวความคิดของ แมคคอมส์ และ ชอร์ (McCombs and Shaw) เมื่อปี ค.ศ. 1972 แต่มีนักวิชาการบางท่านยืนยันว่า แนวความคิดเรื่องกำหนดวาระนี้ ลิปแมน (Lippman) คิดขึ้นมาก่อนหน้านั้นแล้วราวปี ค.ศ. 1922 โดยเขาได้กล่าวถึงว่าสื่อมวลชนมีบทบาทในการ สร้างภาพต่าง ๆ ในหัวสมองของคนเรา ซึ่งคล้ายกับแนวความคิดในเรื่องหน้าที่ของสื่อมวลชนเกี่ยวกับการกำหนดเรื่องพิจารณาของ แมคคอมส์ และ ชอร์ (พีระ จิระ โสภณ 2530: 662)

นอกจากนี้ โคเฮน (Cohen 1963: 120) ยังเป็นอีกผู้หนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดในเรื่องนี้ โดยได้กล่าวถึงอิทธิพลของหนังสือพิมพ์ในการเป็นผู้บอกกับผู้อ่านว่าเรื่องอะไรควร จะคิด ซึ่งตรงกับแนวความคิดในเรื่องนี้ด้วย ส่วน บุญเลิศ ศุภติลก (2518: 30-37) กล่าวว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดเรื่องพิจารณานี้ คล้ายกับการเรียนรู้ทางการเมือง (political socialization) กล่าวคือ แทนที่จะเน้นการเปลี่ยนทัศนคติ และความเห็นตามแนวความคิดสมัยเก่า กลับมุ่งการวิเคราะห์วิวัฒนาการของความคิด (cognitions) เกี่ยวกับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ถ้ามองทางด้านการสื่อสาร การเน้นความสำคัญของหน้าที่ในด้านข่าวสาร (information) มากกว่าหน้าที่ในทางชักจูงใจ (persuasion) ตามแนวความคิดนี้ถือว่า

สื่อมวลชนทั้งหลายเป็นผู้กำหนด เรื่อง หรือหัวข้อเกี่ยวกับปัญหาตลอดจนประเด็นหัวข้อเรื่องต่าง ๆ ให้ประชาชนผู้รับข่าวสารทั่วไปได้รับทราบและตระหนักถึงปัญหา หรือประเด็นต่าง ๆ ตามที่กำหนดในสื่อ นั้น ๆ

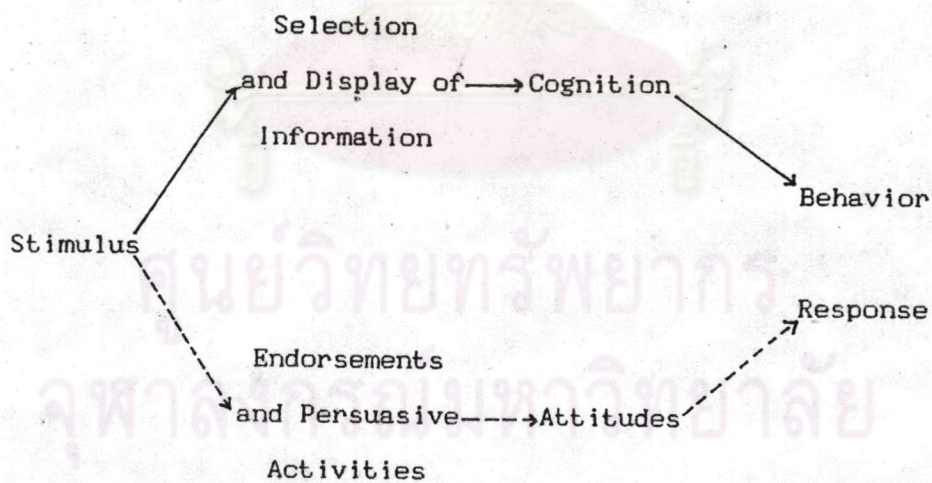
ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้สร้าง "แบบจำลอง" ของการกำหนดวาระ ซึ่งเน้น ประสิทธิภาพของสื่อมวลชนในการเป็นตัวกลางการให้ข่าวสารมากกว่าการมุ่งด้านการชักจูงใจ แบบจำลองแบบแรก (รูปที่ 1) เป็นแบบจำลองที่แสดงให้เห็นว่าเรื่องที่สื่อมวลชนให้ความสนใจมากที่สุด จะถูกรับรู้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด (McCombs and Shaw อ้างถึงใน สวณิต ยมาภัย และระวีวรรณ ประกอบผล 2528: 122)

ประเด็นปัญหา	การให้ความสนใจของสื่อมวลชน ต่าง ๆ กัน	การรับรู้ที่ตามมาของสาธารณชนต่อประเด็น เหล่านั้น
X_1	<input type="text"/>	X_1
X_2	<input type="text"/>	X_2
X_3	<input type="text"/>	X_3
X_4	<input type="text"/>	X_4
X_5	☐	X_5
X_6	<input type="text"/>	X_6

รูปที่ 1 แบบจำลองการกำหนดเรื่องพิจารณาของ แมคคอมบ์ และ ชอว์

จากแบบจำลองการกำหนดเรื่องพิจารณาดังกล่าว จะเห็นว่าสื่อมวลชนจะทำหน้าที่เป็นผู้เสนอเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ให้ผู้รับได้พิจารณาว่า อะไรเป็นเรื่องที่ควรจะให้ ความสนใจในขณะนั้น ซึ่ง พิระ จิระโสภณ (2530: 663-664) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ลักษณะของผลของการสื่อสารมวลชนตามแนวความคิดนี้ แสดงให้เห็นว่า สื่อสารมวลชนมีผล โดยตรงกับผู้รับสาร แต่เป็นผลในระยะยาวไม่เกิดขึ้นโดยทันที นอกจากนี้ยังเป็นผลในด้าน ความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ไม่ใช่ผลทางด้านทัศนคติ หรือพฤติกรรม และเป็นผล การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการสั่งสมในระยะยาว ซึ่งในเรื่องนี้ เบคเกอร์, แมคคอมส์ และ แมคลอยด์ (Becker, McCombs and McLeod 1975: 39) ได้เสนอแบบจำลองเปรียบเทียบให้เห็นข้อคล้ายคลึง และ แตกต่างระหว่าง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (attitude change) และการกำหนดเรื่องพิจารณา (agenda setting) ดังรูปที่ 2

(1)	(2)	(3)	(4)
Media Environment	Media Behavior	First-level Audience response	Subsequent Audience

—————> การกำหนดเรื่องพิจารณา
 - - - - -> การเปลี่ยนทัศนคติ

รูปที่ 2 แบบจำลองแสดงข้อคล้ายคลึงและแตกต่างระหว่างการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และการกำหนดเรื่องพิจารณา

จากแบบจำลองดังกล่าว เบคเกอร์, แมคคอมส์ และ แมคลอยด์ (Becker, McCombs and McLeod 1975: 49-40) ได้อธิบายให้เห็นความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ ตามแนวการศึกษา การกำหนดเรื่องพิจารณา และ การเปลี่ยนทัศนคติ ดังนี้

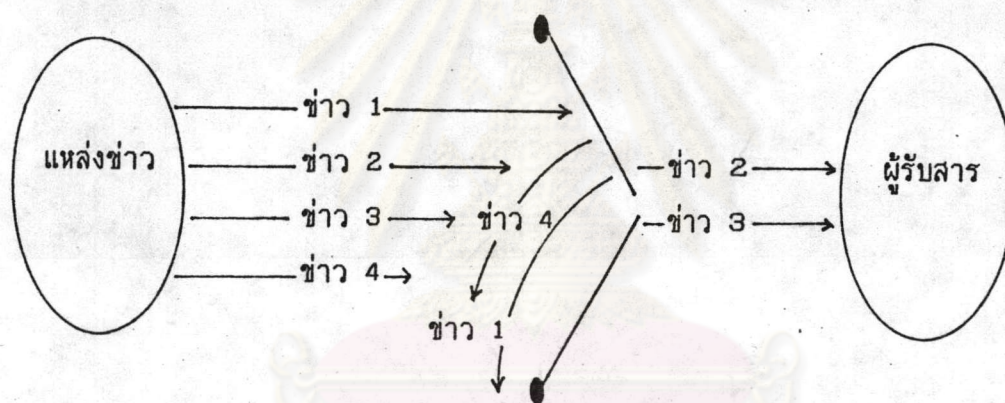
1. สภาพแวดล้อมของสื่อมวลชน (media environment) จะเป็นตัวเราหรือสาเหตุให้เกิดพฤติกรรมของสื่อมวลชน (media behavior)
2. พฤติกรรมของสื่อมวลชน (media behavior) หมายถึง การเลือกและเสนอข่าวสาร หรือวิธีการโน้มน้าวใจแล้วแต่กรณี ซึ่งจะก่อให้เกิด การตอบสนองจากมวลชนกลุ่มเป้าหมาย (audience response)
3. การตอบสนองจากมวลชนกลุ่มเป้าหมาย (audience response) ในขั้นแรกจะปรากฏในรูปของการพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงความคิด (cognition) และทัศนคติ (attitude) และหลังจากนั้นจะมีการตอบสนอง (response)
4. การตอบสนอง (response) ได้แก่ การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ในด้านของ การกำหนดเรื่องพิจารณา จะเห็นว่า การตอบสนองของมวลชนกลุ่มเป้าหมายในระดับแรก หรือผลตอบสนองในระยะสั้น จะเป็นในรูปของความคิด (cognition) ได้แก่ ความเชื่อ และ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ลักษณะนี้จะซ่อนเร้นอยู่ในตัวของบุคคล

ในการศึกษาเกี่ยวกับ การกำหนดเรื่องพิจารณา ส่วนใหญ่จะเน้นที่ระดับความคิด หรือความเชื่อพื้นฐานทั่ว ๆ ไป เพราะการแสดงออกซึ่งความคิดระดับนี้สังเกตง่าย สามารถวัดได้ง่าย และเชื่อได้ว่าเป็นผลสืบเนื่องโดยตรงจากข่าวสารทางสื่อมวลชน แนวความคิดที่นิยมศึกษาได้แก่ การสำรวจการรับรู้ความสำคัญ (salience) ของปัญหานั้น ๆ หมายถึง การที่บุคคลได้ตระหนัก หรือรับทราบว่ามีปัญหาเรื่องราว (issue) อะไรเกิดขึ้นในสังคมของตน และปัญหานั้นมีความหมาย และความสำคัญแก่ตัวเองและส่วนรวมเพียงไร

สำหรับผลการตอบสนองในระยะยาว (subsequent audience response) ในการศึกษา การกำหนดเรื่องพิจารณา เป้าหมายที่สำคัญขั้นสุดท้ายคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล จากแบบจำลองนี้ข้อสันนิษฐานที่สำคัญประการหนึ่งคือการพัฒนาทางด้านความคิด (cognition) ของคนมีส่วนสัมพันธ์กับการแสดงออกซึ่งพฤติกรรม ดังนั้นถ้าการสื่อสารสามารถช่วยพัฒนาความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งย่อมมีผลในการพัฒนาพฤติกรรมในเรื่องนั้นของบุคคลด้วย

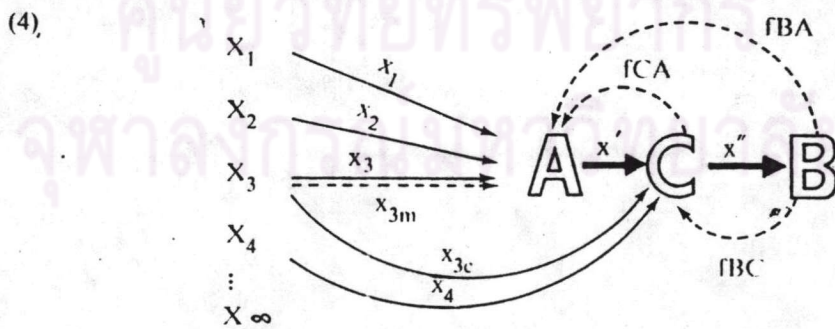
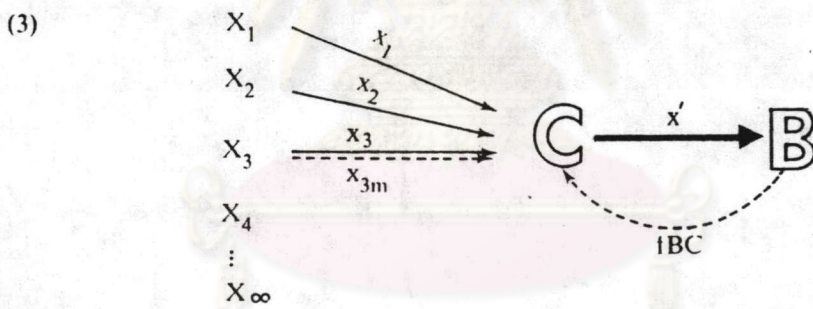
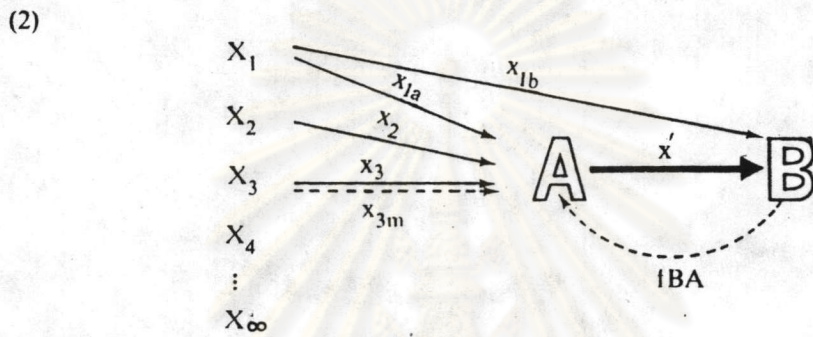
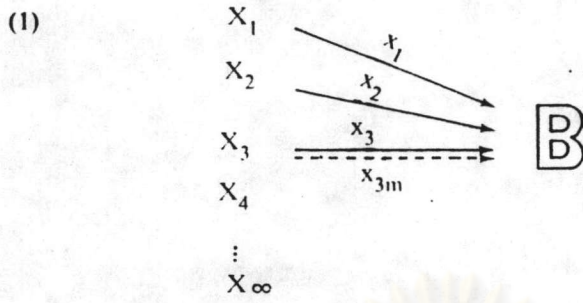
2. ผู้กรองสาร

จากแบบจำลองของ เบคเกอร์, แมคคอมส์ และ แมคลอยด์ ในส่วนของปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของสื่อมวลชนนั้น ปัจจัยที่สำคัญที่เกี่ยวข้องได้แก่ พฤติกรรมของบุคคลที่เรียกว่า ผู้กรองสาร (Gatekeeper) คือ บุคคลที่ทำหน้าที่กั้นกรอง เลือกสรรข่าวสารเพื่อนำเสนอต่อสาธารณชน ผู้กรองสาร จึงอยู่ในฐานะที่จะควบคุมข่าวสารต่าง ๆ ที่จะผ่านไปยังประชาชนทั่วไป โดยอาศัยวิธีการคัดเลือก และเรียบเรียงข่าวสารตลอดจนกำหนดเวลา และจัดลำดับความสำคัญของข่าวสารนั้น ๆ ด้วย ซึ่ง ไวท์ (White 1950: 39) ได้ทำการศึกษาบทบาทของ ผู้กรองสาร จากการทำงานของบรรณาธิการข่าวโทรทัศน์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอเมริกันฉบับหนึ่ง ซึ่งกิจกรรมในการตัดสินใจคัดเลือกข่าวเพื่อตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นดังกล่าว มีขบวนการเป็นไปตามแบบจำลองในรูปที่ 3

รูปที่ 3 แบบจำลอง ผู้กรองสาร ของ ไวท์

จากแบบจำลองของ ไวท์ ในรูปที่ 3 แสดงให้เห็นว่า จากแหล่งข่าวจะมีข่าวสารมากมายหลายชิ้น (ข่าว 1 - ข่าว 2 - ข่าว 3 - ข่าว 4) ที่ส่งมายังหนังสือพิมพ์หรือสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ บรรณาธิการข่าวจะทำหน้าที่คัดเลือกข่าวสารเพียงบางชิ้นเพื่อตีพิมพ์ หรือออกอากาศ (ข่าว 2 และ ข่าว 3) ส่วนข่าวอีกหลายชิ้นถูกโยนทิ้งตะกร้า (ข่าว 1 และ ข่าว 4) ข่าวสารที่ถูกคัดเลือกไว้นี้จะผ่านขบวนการผลิต หรือตกแต่งให้เหมาะสมกับเวลา เนื้อที่ หรือลักษณะของสื่อ เพื่อส่งไปยังผู้รับ ซึ่งจากแบบจำลอง ผู้กรองสาร ของ ไวท์ นี้ เวสต์ลีย์ และ แมคคลีน (Westly and Maclean 1957: 31-34) ได้นำไปประยุกต์เพื่ออธิบายบทบาทของช่องทางสื่อสาร (channel roles) ในฐานะเป็น ผู้กรองสาร ได้ดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 แบบจำลองบทบาทของช่องทางการสื่อสาร ของ เวสต์ลีย์ และ แมคคิน

จากแบบจำลองของ เวสต์ลีย์ และ แมคคีน ในรูปที่ 4 X คือเหตุการณ์ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากมายรอบ ๆ ตัวบุคคลในสังคม แต่ยังมีได้นำมาผ่านขบวนการผลิต เป็นข่าวสาร

B คือผู้รับสาร เป็นบุคคลที่ต้องการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ รอบตัวเพื่อสนองความ พึงพอใจ หรือเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ผู้รับสารนี้อาจจะรับรู้เหตุการณ์ (X) ได้โดยตรง หรือ โดยการถ่ายทอดจากบุคคลอื่น (A) หรือช่องทางการสื่อสารอื่น (C)

A คือผู้ส่งสาร เป็นผู้ที่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (X) แล้วต้องการเลือก เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ถ่ายทอดไปให้ผู้อื่นได้รับทราบ

C คือช่องทางการสื่อสาร ที่อยู่ระหว่าง ผู้ส่งสาร (A) และผู้รับสาร (B) จะทำ หน้าที่คัดเลือกข่าวสารที่คิดว่าผู้รับสาร (B) ต้องการ แล้วทำการถ่ายทอดไปสู่ B ด้วยวิธีการ ต่าง ๆ เช่น ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ออกอากาศทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น C สามารถช่วยให้ B รับรู้ข่าวสารได้อย่างกว้างขวางกว่าการรับรู้โดยตรง

F คือการป้อนกลับ (feedback) เป็นการส่งข่าวสารจากผู้รับกลับไปหาผู้ส่งสาร ทำให้ผู้ส่งสารทราบว่าข่าวสารที่ส่งไปนั้นมีผลอย่างไรกับผู้รับบ้าง เช่น พอใจ ไม่พอใจ เชื่อ หรือไม่เชื่อ การป้อนกลับนี้อาจจะเป็นการสื่อสารแบบตัวต่อตัว หรือใช้สื่อ เช่น จดหมาย โทรทัศน์ เป็นต้น การป้อนกลับในลักษณะนี้เรียกว่าการป้อนกลับแบบมีจุดมุ่งหมาย (purposive feedback) คือเจตนาจะบอกให้ผู้ส่งสารทราบถึงผลของการส่งข่าวสารนั้น การป้อนกลับอีก ลักษณะหนึ่งต้องใช้วิธีสังเกต และอนุมานจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ยอดจำหน่ายของ หนังสือพิมพ์ หรือจำนวนผู้ชม เป็นต้น เรียกว่า การป้อนกลับแบบไม่มีจุดมุ่งหมาย (nonpurposive feedback) ซึ่งการป้อนกลับนี้อาจจะป้อนกลับจาก B ไป A หรือ B ไป C หรือจาก C ไป A ก็ได้

จากแบบจำลองบทบาทของช่องทางการสื่อสารของ เวสต์ลีย์ และ แมคคีน ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า บทบาทของ C ตรงกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการคัดเลือก และ ผลิตข่าว บทความ หรือรายการต่าง ๆ ถ่ายทอดผ่านสื่อไปยังผู้รับสาร เป็นบทบาทเช่นเดียวกับ ผู้กรองสาร ตามแบบจำลองของ ไวท์ นั่นเอง ทั้งนี้ พีระ จิระโสภณ (2530:625) ได้อธิบายถึงบทบาทของ ผู้กรองสาร ไว้ว่า ในความเป็นจริง ผู้กรองสาร อาจจะมีขั้นตอน การทำงานสลับซับซ้อนกว่าในแบบจำลอง เช่น ข่าวโทรทัศน์ที่ส่งมายังสื่อมวลชนต่าง ๆ นั้น

ก่อนที่จะส่งมาจะต้องมีการกลั่นกรองจากบรรณาธิการสำนักข่าวใน ๗ หรือแม้แต่ผู้สื่อข่าวของสำนักข่าวเองก็จะทำหน้าที่ ผู้กรองสาร คือเลือกที่จะทำการรายงานข่าวไหน หรือไม่ทำข่าวไหนบ้าง และเมื่อข่าวโทรทัศน์ถูกส่งมายังสื่อมวลชนต่าง ๆ นอกจากจะถูกคัดเลือกโดยบรรณาธิการข่าวต่างประเทศแล้ว ก็ยังอาจถูกกลั่นกรองจากบรรณาธิการ หรือหัวหน้าข่าวในระดับสูงอีกที นอกจากนั้นข่าวที่เผยแพร่ออกไปยังผู้รับสาร เมื่อผู้รับสารได้อ่าน ได้รับฟัง หรือรับชมแล้ว ก็อาจจะถ่ายทอดไปยังบุคคลอื่น เช่น สมาชิกในครอบครัวญาติ เพื่อน ฯลฯ การถ่ายทอดโดยผู้รับสารจากสื่อมวลชนนี้เป็นไปในลักษณะของ ผู้กรองสาร เช่นเดียวกัน คือจะเลือกถ่ายทอดเพียงบางส่วน จึงเห็นได้ว่าข่าวสารสื่อมวลชนมักจะไหลผ่าน ผู้กรองสารมากมายหลายชั้น

สำหรับหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่เลือกมาศึกษาในงานวิจัยนี้ บุคคลที่มีบทบาทเป็น ผู้กรองสาร ของสื่อทั้ง 2 จึงได้แก่บุคคลในกองบรรณาธิการเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแต่ละคนอาจจะมีบทบาทเป็น ผู้กรองสาร ในการคัดเลือกข่าวสารเพื่อเผยแพร่ไปยังผู้รับสารในระดับที่แตกต่างกันดังนี้

1. หนังสือพิมพ์

ฉอาน วุฑฒิธรรมรักษา (253๐: 982-986) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของบุคคลต่าง ๆ ในกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ ไว้ดังนี้

1.1 บรรณาธิการใหญ่ มีภาระหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบสูงสุด คำวินิจฉัยของบรรณาธิการใหญ่ถือเป็นที่สุด บรรณาธิการใหญ่อาจเปลี่ยนแปลง หรือขีดฆ่าข้อเขียน หรือทัศนะของผู้เขียนที่มีต่อปัญหาใดปัญหาหนึ่งซึ่งจะปรากฏออกสู่สายตาสาธารณชนได้

1.2 บรรณาธิการบริหาร มีภาระหน้าที่เสมือนหัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการของกองบรรณาธิการในการเสาะแสวงหาข่าวสาร รวบรวมข่าวสาร และปรุงแต่งข่าวสารให้เกิดความน่าสนใจ และน่าอ่านมากขึ้น

1.3 หัวหน้ากองบรรณาธิการ เป็นผู้ประสานงานกับบรรณาธิการ และหัวหน้าข่าวแต่ละหน้า หัวหน้ากองบรรณาธิการอาจทำหน้าที่ร่วมกัน หรือทำหน้าที่เดียวกับบรรณาธิการบริหาร

1.4 บรรณาธิการข่าว เป็นผู้ที่ตัดสินใจในการคัดเลือกข่าวที่มีคุณค่า และ น่าสนใจลงตีพิมพ์พร้อมกับกำหนดความสั้นยาวของแต่ละข่าวให้เหมาะสมกับเนื้อที่ บรรณาธิการ ข่าว จะทำงานร่วมกับบรรณาธิการฝ่ายจัดหน้า ทำหน้าที่พาดหัวข่าว จัดหน้า ข้อความ และ รูปภาพ

1.5 หัวหน้าข่าว รับผิดชอบในการตัดสินใจเลือกข่าวที่จะนำมาลงใน หน้าแรกที่ตนรับผิดชอบ หัวหน้าข่าวแต่ละหน้าจะขึ้นตรงต่อบรรณาธิการบริหาร หรือหัวหน้ากอง บรรณาธิการ โดยตรง

1.6 บรรณาธิการข่าวในประเทศ รับผิดชอบข่าวในประเทศทั้งหมด มอบ หมายให้นักข่าวไปแสวงหาข่าว พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้อง และพิจารณาคัดเลือกข่าวที่ส่ง เข้ามาโดยผู้สื่อข่าว

1.7 บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ รับผิดชอบในการรวบรวมข่าวสาร จากต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นข่าวการเมือง ข่าวสังคม และข่าวเศรษฐกิจ เป็นผู้คัดเลือก และตัดสินใจว่าควรตีพิมพ์ข่าวใดบ้าง

1.8 บรรณาธิการบทความสารคดี รับผิดชอบในการจัดหา และรวบรวม บทความ สารคดี หรือข้อเขียนประเภทต่าง ๆ นำมาตีพิมพ์

1.9 บรรณาธิการฝ่ายจัดหน้า รับผิดชอบในการวางรูปแบบของหนังสือพิมพ์ แต่ละหน้า เป็นผู้กำหนดเนื้อที่ของข่าวสาร และเรื่องราวทุกชิ้นว่าจะตีพิมพ์ในหน้าใด และ ตรงไหนของหน้า

1.10 ผู้เรียบเรียงข่าว รับผิดชอบในการปรุงแต่ง หรือเรียบเรียงข่าวนั้น เสนอต่อบรรณาธิการ หรือหัวหน้าข่าว

1.11 ผู้สื่อข่าว รับผิดชอบในการเสาะแสวงหาข่าวมาบอณาให้กับหนังสือพิมพ์ ตามที่ได้รับมอบหมายจากบรรณาธิการ

2. โทรทัศน์

ปมข ศุภสาร และคณะ (2530: 169-199) ได้ชี้ให้เห็นว่าในการผลิตข่าวโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์นั้นจะมีบุคคลที่เกี่ยวข้องในแต่ละชั้นข่าว ดังนี้

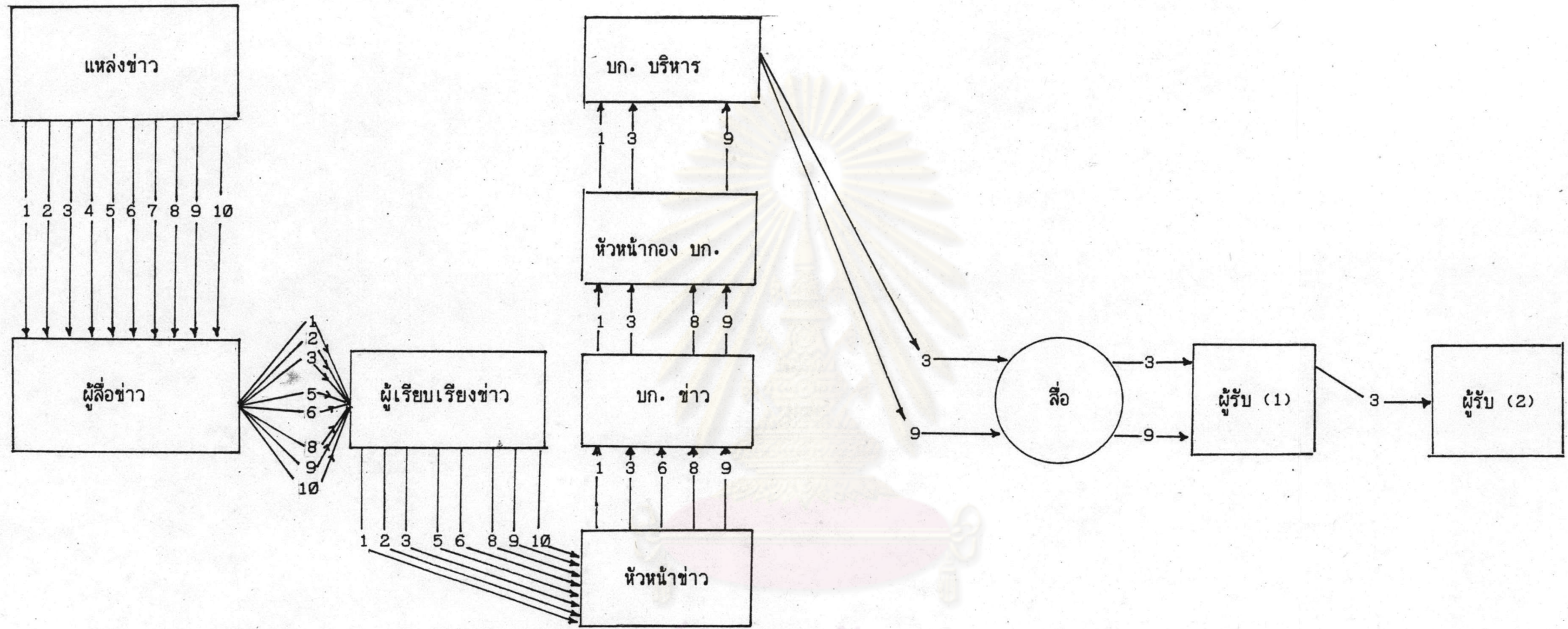
2.1 คณะบรรณาธิการข่าว (Assignment Editors) เป็นผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบคัดเลือกขึ้นข่าวแต่ละข่าว แล้วร่วมกันตัดสินใจว่าขึ้นข่าวใดเป็นข่าว "หลัก" และขึ้นข่าวใดเป็นข่าว "รอง" รวมทั้งเรียงลำดับความสำคัญของข่าว ว่าข่าวใดควรจะอยู่ในช่วงใดของรายการด้วย

2.2 ผู้สื่อข่าว นับเป็นบุคลากรที่สำคัญในการผลิตรายการข่าว เพราะผู้สื่อข่าวมักจะทำหน้าที่เป็นผู้นำข้อมูลและภาพต่าง ๆ ป้อนให้กับสถานี และปัจจุบันผู้สื่อข่าวมักจะทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าวด้วยเสียงของตนเองสด ๆ จากสถานที่ในเหตุการณ์ หรือเป็นผู้สัมภาษณ์บุคคลในข่าวนั้นด้วย

2.3 ช่างภาพ เป็นผู้ที่กำหนดภาพที่ใช้ออกอากาศ เพราะช่างภาพจะเป็นผู้ถ่ายภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามเนื้อหาของข่าว และสามารถกำหนดได้ว่าภาพที่ออกมาควรจะเป็นเช่นไร เพื่อส่งให้ผู้ผลิตเป็นผู้คัดเลือกภาพอีกครั้งหนึ่ง

จากบทบาทหน้าที่ของบุคคลในกองบรรณาธิการของสื่อทั้ง 2 ประกอบกับแบบจำลองที่นำเสนอมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นแบบจำลองที่แสดงให้เห็นถึงการทำหน้าที่เป็นผู้กรองสาร ในบทบาทของบุคคลต่าง ๆ ในแต่ละขั้นตอนได้ดังรูปที่ 5

ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 5 ขั้นตอนการคัดเลือกข่าวสารของผู้กรองสาร ในระดับต่าง ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากรูปที่ 5 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมากมาย มีบางเหตุการณ์ที่น่าสนใจซึ่งผู้สื่อข่าวได้
 เสาะแสวงหารายละเอียดมาให้กับบริโรท์เตอร์ ทำการเขียนข่าวหรือเรียบเรียงข่าว หรือ
 ผู้สื่อข่าวอาจจะเขียนข่าวเอง ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจมีการตัดทอนรายละเอียดในบางเรื่องลง
 เพื่อให้เนื้อหาที่จะนำเสนอเหมาะสมสำหรับสื่อ หรือบางสื่ออาจจะมีการเพิ่มเติมข้อความหรือ
 เนื้อหาบางอย่างลงไปเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้รับก็จะทำในขั้นตอนนี้ ข่าวที่เขียน หรือ
 เรียบเรียงเสร็จแล้วจะถูกส่งให้หัวหน้าข่าวในแต่ละสายพิจารณา เช่น ข่าวการเมือง หัวหน้า
 ข่าวการเมืองจะพิจารณาคัดเลือก ข่าวอาชญากรรม หัวหน้าข่าวอาชญากรรมก็จะเป็นผู้เลือก
 เมื่อหัวหน้าข่าวแต่ละสายข่าวคัดเลือกแล้วจะส่งให้ บรรณาธิการข่าวคัดเลือก หรือพิจารณา
 อีกทีหนึ่ง ซึ่งบรรณาธิการข่าวอาจจะคัดเลือกบางข่าว และตัดทอนบางข่าว ข่าวที่เหลือจะส่ง
 ให้หัวหน้ากองบรรณาธิการ เป็นผู้ตัดสินใจ เมื่อหัวหน้ากองบรรณาธิการวินิจฉัยแล้วว่าข่าวใด
 สมควรได้รับการเผยแพร่ ก็อาจจะส่งผ่านให้บรรณาธิการบริหารพิจารณา ประชุมข่าวสารให้
 เกิดความน่าสนใจและน่าอ่านมากขึ้น ทั้งนี้บรรณาธิการบริหารอาจจะเห็นด้วยกับหัวหน้ากอง
 บรรณาธิการ หรืออาจจะคัดเลือกเพียงข่าวใดข่าวหนึ่งไว้ จากนั้นจะส่งให้ทางฝ่ายผลิตเป็นผู้
 ผลิตสื่อ เผยแพร่ไปยังผู้รับ ซึ่งผู้รับที่รับสารจากสื่อโดยตรงอาจจะอ่าน ฟัง หรือชมทุกข่าวที่
 สื่อเสนอ และบางคนอาจจะเลือกรับบางเรื่องที่สื่อเสนอเท่านั้น ผู้รับที่รับสารจากสื่อโดยตรง
 อาจไปถ่ายทอดต่อให้ผู้อื่นได้รับทราบ โดยจะคัดเลือกเอาแต่ข้อมูลที่จำได้ หรือบางเรื่องที่ตน
 สนใจไปถ่ายทอดเท่านั้น จึงเห็นได้ว่าจะมีการกลั่นกรอง คัดเลือก ข่าวสารอยู่ในเกือบทุก
 ขั้นตอน และบุคคลที่มีบทบาทในแต่ละขั้นตอนนั้นล้วนแต่ทำหน้าที่ ผู้กรองสาร ด้วยกันทั้งนั้น
 จะผิดกันก็แต่เพียงอำนาจในการทำหน้าที่เท่านั้นที่แตกต่างกัน

3. ภาพพจน์

เสรี วงษ์มณฑา (2527: 50) ได้อธิบายถึง "ภาพพจน์" ไว้ว่า "ภาพพจน์
 เกิดจากประสบการณ์ของบุคคล นับแต่เราเกิดมาได้รับข่าวสารต่าง ๆ เข้าไปในสมองเมื่อ
 ยามเยาว์เราจะแยกไม่ออกว่าอะไรเป็นอะไร แต่พอเราโตขึ้นมาเรื่อย ๆ เราจะเริ่มแยก
 ได้ว่าอะไรเป็นอะไร แล้วเราก็เริ่มมีความรู้สึกต่อสิ่งนั้น เมื่อนั้นภาพพจน์ก็เริ่มถูกสร้างขึ้น
 ยั่งยืนเข้าภาพพจน์ของสิ่งต่าง ๆ ที่เราสร้างไว้ก็ยิ่งมากขึ้นทุกที เมื่อได้ข้อมูลใหม่ ๆ เข้ามา
 ภาพพจน์นั้นก็อาจเปลี่ยนแปลงได้

สำหรับ "ภาพพจน์" ในทัศนะของ ชวนะ ภวากันท์ (2527: 57) นั้น กล่าวว่า
 ภาพพจน์ มีความสำคัญอย่างมากต่อองค์กร หรือสถาบันในสังคมในแง่ของการช่วยเสริมสร้าง
 ความสำเร็จให้เกิดขึ้นแก่กิจการต่าง ๆ ของตนได้เป็นอย่างดี หรืออาจจะดีกว่าที่เป็นอยู่เดิม

เนื่องจากได้รับความเชื่อถือไว้วางใจ ปราศจากความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งมีความประทับใจเกิดขึ้นในจิตใจของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง มหาชน บุคคลภายนอกทั่วไป แต่ภาพพจน์ที่สถาบันหรือองค์การสร้างขึ้นนั้นมิใช่จะมีแต่ภาพพจน์ในทางที่ดีเพียงอย่างเดียว ยังมีภาพพจน์ในทางที่ไม่ดี หรือภาพพจน์เชิงลบปรากฏอยู่เสมอ ๆ ดังที่ วิรัช ลภีรัตนกุล (2526: 81) กล่าวถึงภาพพจน์เชิงลบว่า เป็นภาพพจน์ประเภทที่สถาบันหรือองค์การนั้นต้องพยายามกำจัดให้หมดไป เพราะภาพพจน์เชิงลบขององค์การ หรือสถาบัน เป็นภาพที่ไม่ประทับใจที่เกิดขึ้นในจิตใจของสาธารณชนที่มีต่อตัวองค์การ หรือสถาบัน เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งก่อให้เกิดอคติได้ง่าย ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงเกียรติคุณ และการบริหารงาน รวมทั้งการดำเนินงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันเป็นอย่างมาก

3.1 การประเมินภาพพจน์

วิธีการประเมินภาพพจน์วิธีหนึ่ง คือ ประเมินโดยอาศัยสิ่งที่ประจักษ์ (empirical evaluation) การประเมินประเภทนี้จะใช้หลักฐานต่าง ๆ ที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ จดหมายวิจารณ์ หรือแสดงความคิดเห็นที่ส่งเข้ามายังสถาบันหรือหน่วยงาน ข้อมูลดังกล่าวนี้เรียกว่า ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) หลักฐานดังกล่าวจะทำให้หน่วยงานพอจะรู้ว่าภาพพจน์ของหน่วยงานเป็นอย่างไร ดีหรือเลว บวกหรือลบ (พรทิพย์ วรกิจโกศาทร 2527: 77) ทั้งนี้ ชัยสิริ สมุทวณิช (2527: 91-99) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ในทางปรัชญา เรื่องการประเมินภาพพจน์ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกระแสความคิด 2 ด้าน ด้านหนึ่งประเมินจากกลวิธีแบบจิตนิยม อีกด้านหนึ่งประเมินจากกลวิธีแบบวัตถุนิยม หรือกล่าวง่าย ๆ ว่า ด้านหนึ่งประเมินจากสิ่งที่เป็นนามธรรม อีกด้านหนึ่งประเมินจากรูปธรรม วิธีการประเมินจากรูปธรรม สามารถใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในเชิงบวก และเชิงลบ จากภาพในใจที่เนื้อหาของสื่อมวลชนเป็นผู้ตอบสนอง สามารถทำได้ใน 3 ลักษณะ คือ

3.1.1 นิจณาจากการเคลื่อนไหวของข่าวสารว่าภายในระยะเวลาที่กำหนดนั้นมีข่าวสารที่มีทิศทางบวกจำนวนเท่าไร และทิศทางลบจำนวนเท่าไร การวัดรูปธรรมแบบนี้เป็นเพียงตรรกะที่ชี้การเคลื่อนไหวของข่าวสารในเชิงปริมาณเท่านั้น ซึ่งผลกระทบต่อผู้อ่านยังมิได้ประเมิน

3.1.2 การวัดจำนวนสื่อที่ให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เช่น มีหนังสือพิมพ์พาดหัวข่าวในหน้า 1 เกี่ยวกับเหตุการณ์ ก. จำนวน 10 ฉบับ และพาดหัวข่าว

หน้า 1 เกี่ยวกับเหตุการณ์ ข. 2 ฉบับ และในจำนวนสื่อที่ให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ ก. จำนวน 10 ฉบับนั้น ตัวบุคคลในข่าว คือนาย เอ. ส่วนเหตุการณ์ ข. จำนวน 2 ฉบับนั้น ตัวบุคคลในข่าวคือ นาย บี. กรณีนี้ชี้ให้เห็นว่า สื่อมวลชนเน้นหนักไปทางให้ค่าเชิงบวกกับ นาย เอ. มากกว่า นาย บี.

3.1.3 การให้ค่าของข่าวสาร ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะหาค่าของข่าวสารโดยไม่คำนึงถึงตลาดของสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์ประเภทไหนตีพิมพ์ข่าวเช่นไร เป็นหนังสือพิมพ์ตลาด หรือหนังสือพิมพ์คุณภาพ ฐานะของสื่อ มีความสำคัญเช่นเดียวกับเครดิตของข่าวสารว่ามีความน่าเชื่อถือในบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมเช่นไร เช่น ตลาดหนังสือพิมพ์ไทยรัฐย่อมแตกต่างไปจากหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ และผลกระทบย่อมต่างกันไป ตามสภาพของตลาด และสภาพของคุณภาพของเป้าหมายซึ่งได้แก่ผู้อ่าน

3.1.4 วัดความต่างของอัตราเร่ง เช่น ชาวชาวบ้านทำให้อัตราเร่ง หรือการหมดไปจากแผงของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีค่าสูงกว่าหนังสือพิมพ์มติชนประมาณ 10 เท่าในช่วงเดียวกัน การวิเคราะห์เช่นนี้จะเป็นตัวชี้ว่า การขยายตัวของข่าวสารในแต่ละสถานการณ์มีลักษณะรวดเร็ว หรือมีผลกระทบรวดเร็วเพียงไร

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการกำหนดวาระ

บุญรับ คักดีมณี (2524) ทำการวิเคราะห์ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 12 ฉบับ ที่ตีพิมพ์ในกรุงเทพมหานครในช่วง เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม 2522 พบว่า หนังสือพิมพ์ข่าวพาณิชย์ เสนอข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปริมาณมากที่สุด และหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทยเสนอในปริมาณน้อยที่สุด สำหรับค่าเฉลี่ยของความถี่ในการเสนอข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อม ปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีความถี่ในการเสนอข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ส่วนหนังสือพิมพ์ตะวันสยามมีความถี่ในการเสนอต่ำที่สุด เนื้อหาที่หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่นำเสนอคือ ข่าวสารเกี่ยวกับ วัตถุมีพิษ นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม อากาศ พลังงาน และน้ำ มากที่สุด ส่วนเนื้อหาที่หนังสือพิมพ์นำเสนอคือ เรื่องเกี่ยวกับ ดิน ชยะ ผังเมือง สัตว์ป่า สัตว์น้ำ และแร่ธาตุ

ปราโมช รัฐวินิต (2525) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของข่าวโทรทัศน์กับการกำหนดวาระให้กับประชาชน: การศึกษาเฉพาะกรณีข่าวการสร้างงานในชนบท ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (2525-2529) พบว่า โทรทัศน์ได้ทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารในลักษณะของการให้สถานภาพแก่บุคคลมากกว่าการทำหน้าที่หลักคือ การให้ข่าวสารให้ความรู้แก่ประชาชน ข่าวสารต่าง ๆ ที่เผยแพร่ทางโทรทัศน์จะเป็นข่าวที่เกี่ยวกับตัวบุคคลเป็นส่วนใหญ่ การเสนอข่าวสารเกี่ยวกับหัวข้อ หรือปัญหาต่าง ๆ มีน้อยมาก

อัญชลี จารุสมบัติ (2526) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อการพัฒนาแนวความคิดใหม่: ศึกษาเฉพาะกรณีการทำหน้าที่การทำให้การทำให้การกระทำต่างถูกต้องตามกฎหมาย ผลการวิจัยปรากฏว่า หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพมีการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการทำแท้งในปริมาณที่มากกว่าหนังสือพิมพ์ปริมาณ และการนำเสนอข่าวและบทความของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ประเภทไม่ต่างกัน คือมุ่งให้ข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น และเป็นตัวนำความคิดเห็น นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ปริมาณมีแนวโน้มของการเสนอเนื้อหาอย่างเป็นกลาง

สุกัญญา ตีระวนิช (2527) ทำการศึกษาเรื่องสิ่งพิมพ์กับปัญหาพลังงาน ผลการวิจัยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเรื่องพิจารณาคือ ได้พบว่า หนังสือพิมพ์รายวันและนิตยสารทั้งประเภทคุณภาพและประเภทประชานิยมได้ให้ความสนใจเรื่องพลังงานอย่างจริงจังใน 1 ปีที่เป็นช่วงวิกฤติของปัญหาพลังงาน (มีนาคม 2523-เมษายน 2524) การเสนอข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันเป็นไปอย่างเป็นกลาง การเสนอข่าวสารเชิงเร้าอารมณ์ และโจมตีผู้บริหารจะปรากฏมากในคอลัมน์ โดยเฉพาะคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม มีข้อแตกต่างในเรื่องการเสนอข่าว และคอลัมน์ระหว่างหนังสือพิมพ์รายวันและนิตยสาร และระหว่างหนังสือพิมพ์คุณภาพ กับประเภทประชานิยม

พนิต กุลศิริ (2528) ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันต่อการพัฒนาสตรี โดยศึกษาจากเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสตรีของหนังสือพิมพ์รายวัน 8 ชื่อฉบับ คือ มติชน สยามรัฐ มาตุภูมิ ไทยรัฐ ดาวสยาม เดลินิวส์ บ้านเมือง และแนวหน้า ที่พิมพ์จำหน่ายระหว่างเดือน ตุลาคม 2526 ถึงเดือน กันยายน 2527 ผลปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ทั้ง 8 ชื่อฉบับ เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสตรีเป็นปริมาณน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้อเสนอเนื้อหาเรื่องต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์รายวันทั้งฉบับ หนังสือพิมพ์รายวันส่วนใหญ่จะเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสตรีโดยไม่ระบุแหล่งข้อมูล ถ้าระบุแหล่งข้อมูลมักจะเป็นแหล่งข้อมูลเอกชนมากกว่า การเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการแจ้งข่าวมากที่สุด รองลงมาคือ เป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาสตรีและเป็นผู้แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์สตรี หนังสือพิมพ์ทั้ง

8 ชื่อฉบับ เสนอเนื้อหาการพัฒนาศตริในลักษณะเป็นกลางมากที่สุด รองลงมาคือ เนื้อหาที่กล่าวถึงในด้านลบ และด้านบวก

พินิจ ศุภมัสสุ์องกูร (2528) ทำการวิจัยเรื่อง เพศศึกษา: การวิเคราะห์เนื้อหา และประเมินค่านิตยสารและหนังสือพิมพ์ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาและปริมาณค่าเนื้อหาเพศศึกษาของนิตยสารและหนังสือพิมพ์ในปี พ.ศ. 2527 โดยศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของเนื้อหาในนิตยสารและหนังสือพิมพ์ตามทัศนะของผู้อ่านที่เป็นเยาวชนในและนอกระบบโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 200 คน พบว่า หนังสือพิมพ์และนิตยสาร เสนอเนื้อหาประเภทข่าว และสาระทั่วไปมากที่สุด รองลงมาคือความรู้ การศึกษา วัฒนธรรม และบันเทิง หนังสือพิมพ์เสนอความรู้เพศศึกษาในรูปของการตอบปัญหาทางแพทย์ ทางเพศ และปัญหาชีวิตมากที่สุด นิตยสารเสนอความรู้เพศศึกษาในรูปนวนิยายมากที่สุด เนื้อหาเพศศึกษาในนิตยสารเป็นเรื่องวิธีปฏิบัติทางเพศมากที่สุด รองลงมาคือความสัมพันธ์ระหว่างเพศ สำหรับความถูกต้องในเนื้อหาปรากฏว่าเรื่องเกี่ยวกับสุขอนามัยทางเพศมีมากที่สุดทั้งหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ทางด้านความคิดเห็นของเยาวชนนั้นพบว่า เยาวชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เรื่องเพศในวัยรุ่น และสุขอนามัยทางเพศมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของตน

ไรอัน (Ryan 1971: 4549-A) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมของคน เนื้อหาของข่าว และความน่าเชื่อถือของสื่อ ผลปรากฏว่า คนทั่วไปมีความเชื่อถือหนังสือพิมพ์มากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องของกิจการสาธารณะ และข่าววิทยาศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่าอาจจะเป็นเพราะข่าวประเภทนี้ไม่ค่อยปรากฏในสื่อวิทยุ โทรทัศน์ นั้นเอง

อดอร์อิน (Adorin 1972: 5170-A) ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ในช่วงที่ถูกจำกัดเสรีภาพ ผลปรากฏว่า ในช่วงที่มีการจำกัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์นั้น เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไม่แตกต่างกัน แม้จะมีความแตกต่างในเรื่องของการจัดเนื้อหาในหน้าต่าง ๆ อยู่บ้างก็ตาม แต่ไม่ปรากฏว่ามีหลักฐานใด ๆ ที่แสดงว่าการถูกจำกัดเสรีภาพจะมีผลต่อเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ และผลการวิจัยยังพบอีกว่า การออกหนังสือพิมพ์ในลักษณะกึ่งแข่งขันกัน ไม่ได้ไปกว่าการผูกขาด

แพทเตอร์สัน และ แมคเคลอร์ (Patterson and McClure 1976) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกตั้งประธานาธิบดี เมื่อปีค.ศ. 1972 พบว่า ชาวโทรทัศน์มีผลกระทบน้อยมากต่อการรับรู้ของสาธารณชนในประเด็นปัญหาและภาพพจน์ของคู่แข่งกัน ข้อสรุปนี้เป็นสิ่งที่สนับสนุนผล

การวิจัยของ บาวเออร์ (Bowers quoted in Shaw and McCombs 1977: 53-67) ในภายหลังว่า การโฆษณาทางการเมืองในโทรทัศน์ มีคุณสมบัติที่แตกต่างไปจากบทบาทของการกำหนดวาระอื่น ๆ ของโทรทัศน์ นอกจากนี้เขายังได้เปรียบเทียบการกำหนดเรื่องพิจารณาของปัญหาที่รายงานในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น กับการกำหนดเรื่องพิจารณาการโฆษณาของคู่แข่ง ซึ่งพบว่า การกำหนดเรื่องพิจารณาดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ กับการกำหนดเรื่องพิจารณาของข่าวโทรทัศน์

ปาล์มกรีน และ คลาร์ค (Palmgreen and Clarke 1977: 435-452) ทำการศึกษาเรื่องการกำหนดเรื่องพิจารณาปัญหาท้องถิ่นและปัญหาระดับชาติ พบว่า สารระงับของหนังสือพิมพ์ในท้องถิ่นมีอิทธิพลมากในขณะที่ยานีโทรทัศน์ในท้องถิ่นไม่มีผลกระทบต่อประชาชนแต่อย่างใด ซึ่งตอบสนองมติฐานของผู้วิจัยว่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและหนังสือพิมพ์นำเสนอ หรือกำหนดหัวข้อพิจารณาออกไปนั้นมีผลรุนแรงกว่าโทรทัศน์

ซอห์น (Sohn 1984: 892-897) ทำการศึกษาเรื่อง การกำหนดเรื่องพิจารณาของหนังสือพิมพ์กับความคาดหวังของชุมชน โดยทำการสอบถามประชาชนในชุมชนถึงความคาดหวังที่มีต่อเหมืองถ่านหินใหม่ที่เกิดขึ้นในชุมชน ผลปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคาดหวังในสิ่งเดียวกันกับที่หนังสือพิมพ์เน้นย้ำในเรื่องของเหมืองใหม่ ซึ่งเท่ากับเป็นการสนับสนุนทฤษฎี การกำหนดเรื่องพิจารณา และเขายังสรุปว่า สื่อและชุมชน ได้ร่วมกันมองอนาคตซึ่งหนังสือพิมพ์เป็นผู้กำหนดความคาดหวังของชุมชน หรือสะท้อนความคาดหวังนั้น อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนในท้องถิ่นก็ยอมรับโดยตรงว่า ตนเลือกกำหนดเรื่องพิจารณาในเชิงบวก ตามความรู้สึกที่ว่าผู้รับสารมีความคาดหวัง และต้องการ

2. งานวิจัยเกี่ยวกับผู้กรองสาร

ไวท์ (White 1950: 31-38) พบว่า เป็นความจริงทางจิตวิทยาที่คนเรามักจะรับรู้ความถูกต้องของสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะที่ตรงกับความเชื่อของตน อย่างที่บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ซึ่งทำหน้าที่เป็น ผู้กรองสาร อาจจะไม่เลือกข่าวสารเสนอต่อประชาชนเฉพาะสิ่งที่เขาเชื่อว่าเป็นความจริง

เจอร์บเนอร์ (Gerbner 1964: 495-508) พบว่า ผู้รายงานข่าวที่มีความแตกต่างกันในอุดมคติทางการเมือง จะเขียนข่าวจากข้อมูลเดียวกันต่างกัน ส่วน กรีนเบิร์ก และ แทนเนนบาวม (Greenberg and Tannenbaum 1962: 169-178) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ

การเขียนข่าวที่ตรงกันข้ามกับความรู้สึกของผู้รายงานข่าว ผลปรากฏว่า จะเกิดความตึงเครียดในเชิงความคิด (cognitive stress) ซึ่งอาจนำไปสู่เนื้อหาที่บิดเบือนได้

เบตติงฮอส และ เพรสตัน (Bettinghaus and Preston 1964: 399-402) พบว่า การควบคุมเนื้อหาของข่าวสารโดยระบบแหล่งข่าวอาจมีหลายรูปแบบ เช่น ทางตรงคือแหล่งข่าวอาจมีข้อตกลงกับผู้รายงานข่าวในการตรวจสอบข่าวก่อนตีพิมพ์ ซึ่งนักข่าวจำนวนมากยอมให้มีกสารตรวจสอบในลักษณะเช่นนี้ เพราะบางครั้งแหล่งข่าวมีความรู้ ความชำนาญกว่า เช่น แพทย์ หรือ วิศวกร เป็นต้น ส่วน บริด (Breed 1972: 56-57) พบว่า ประมาณ 2 ใน 3 ของข่าวสารที่เกิดขึ้น สื่อมวลชนจะเป็นผู้เก็บเอาไว้ไม่เผยแพร่ต่อสาธารณชน และสรุปว่า สื่อมวลชนพยายามจะไม่เสนอข้อผิดพลาดของสถาบันในสังคม แต่จะพยายามรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเอาไว้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย